

Trhy práce II

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

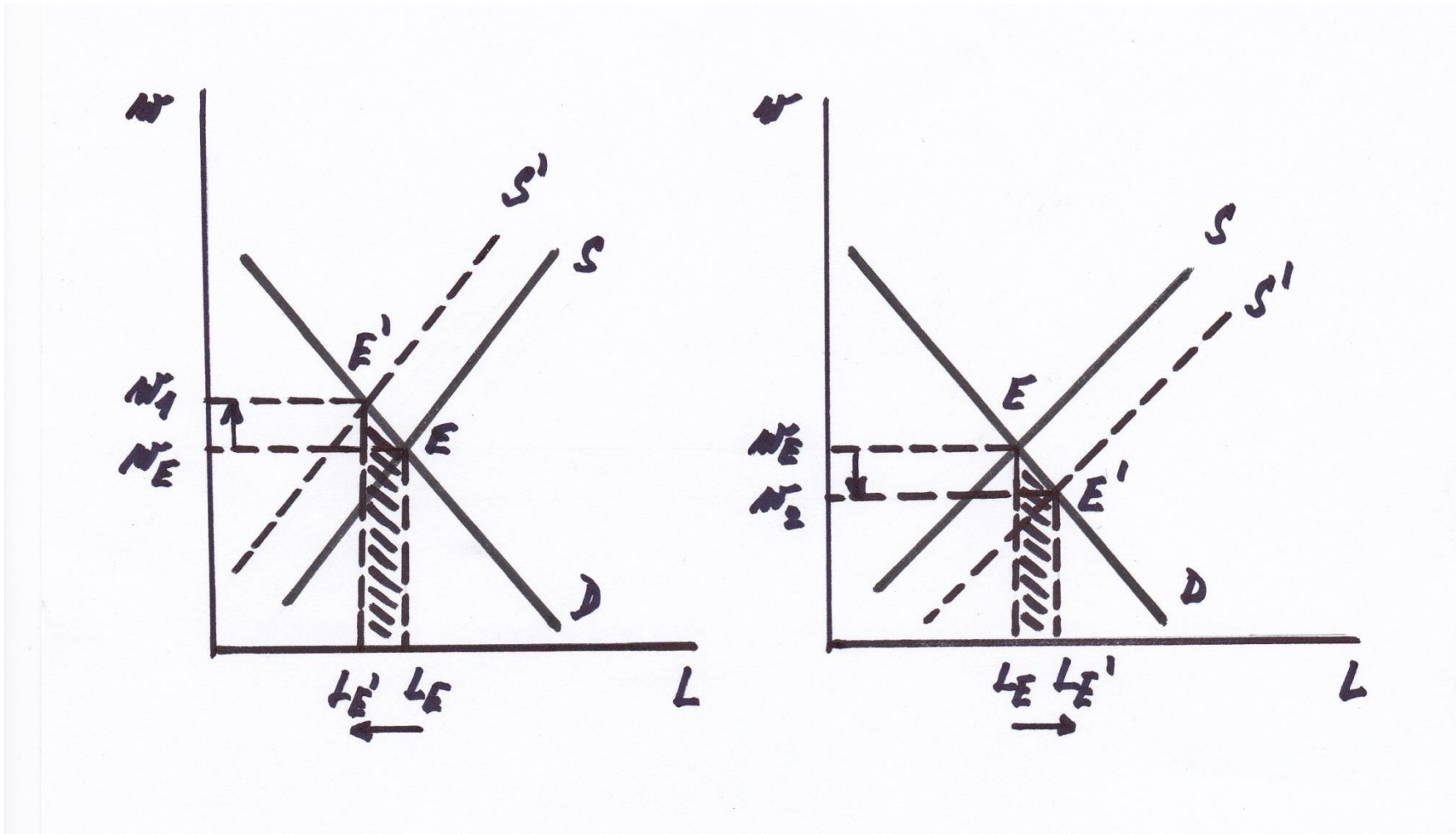
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Odbory na trhu práce

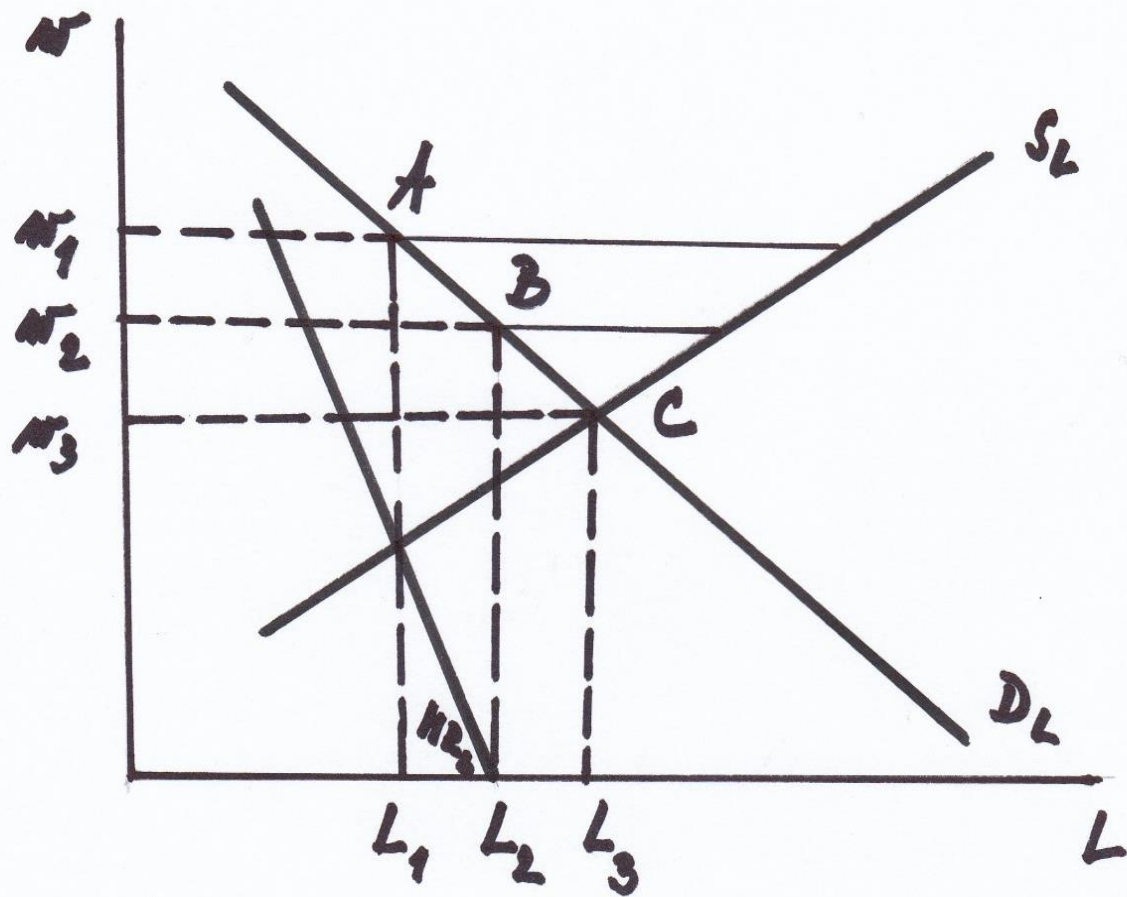
- Proč existují odbory?
- **Působí jako vyvažující síla** velkých firem (J. K. Galbraith); vychází z asymetrického postavení zaměstnavatele a zaměstnance, kde je výhoda na straně firmy
- Odbory **snižují transakční náklady** mzdových a dalších pracovních vyjednávání (R. Coase)
- Odbory se sdružují podle odvětví (profesí), vytvářejí odborové svazy, získávají monopolní sílu, a tím mohou ovlivňovat mzdy v odvětví
- Zvyšují mzdové rozdíly mezi odvětvími
- Snižují ekonomický blahobyt ve společnosti

- Fixují mzdy, způsobují mzdové nepružnosti a zvyšují strukturální nezaměstnanost
- **Cíle odborů:**
  - maximalizace ekonomické renty,
  - maximalizace celkového objemu vyplacených mezd,
  - maximalizace celkové zaměstnanosti.

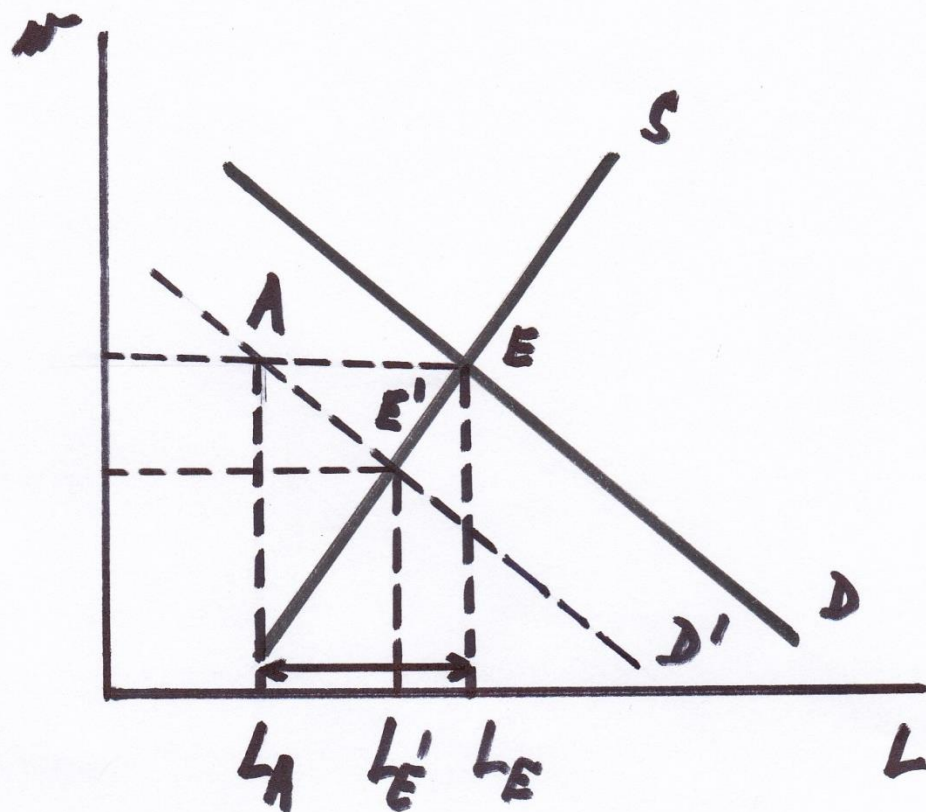
Mzdové diferenciály způsobené odbory

Cíle odborů na trhu práce

Strukturální nezaměstnanost

Monopson

- Jediná firma, která najímá práci dané profese; tržní síla na straně poptávky
- Zlaté pravidlo maximalizující zisk monopsonu: **$MFC_L = MRP_L$**
- zaměstnanost a mzdová sazba jsou nižší než na konkurenčním trhu práce
- monopson realizuje zisk a nevyužívá všechny tržní příležitosti (ztráta mrtvé váhy)

$$\mathbf{MFC_L > AFC_L}$$

$$AFC_L = a + bL$$

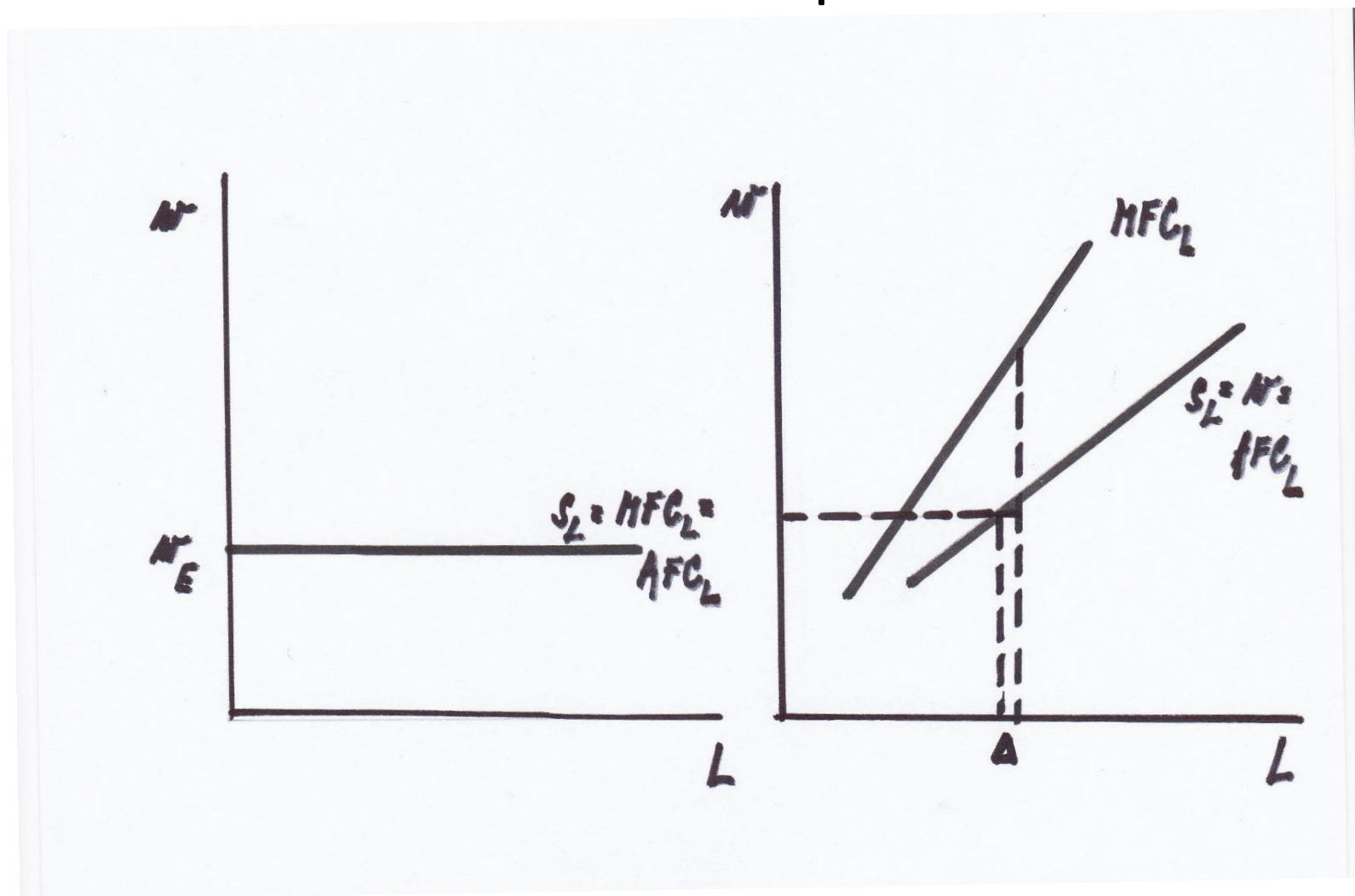
$$TFC_L = (a + bL) L = aL + bL^2$$

$$MFC_L = a + 2bL$$

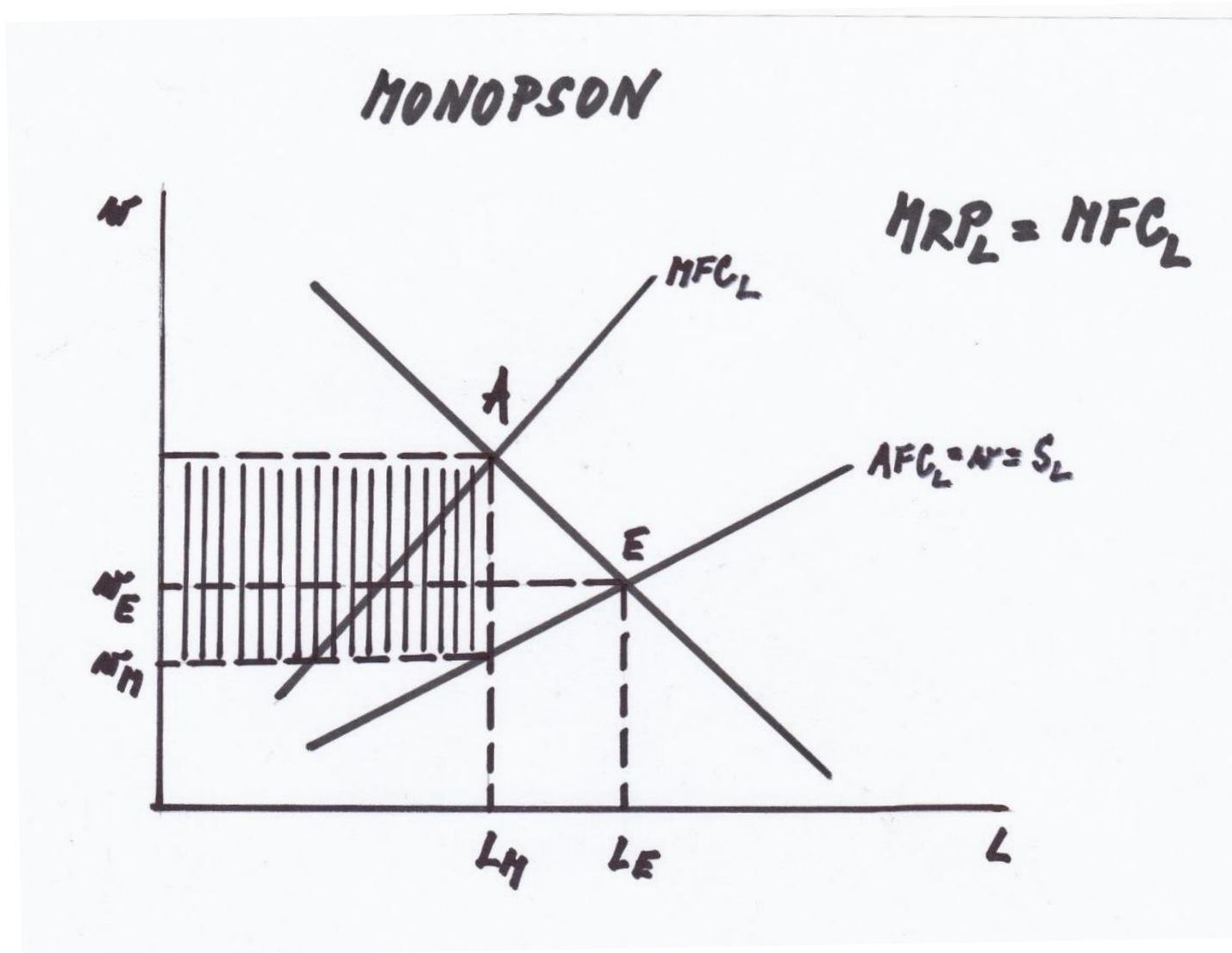
• L	w	TFC _L	MFC _L	MRP _L
• 15	30	450		
• 16	31	496	46	100
• <u>17</u>	<u>32</u>	544	48	<u>60</u>
• 18	33	594	50	30
• 19	34	646	52	10

Nabídka práce firmě na dokonalém a nedokonalém trhu práce

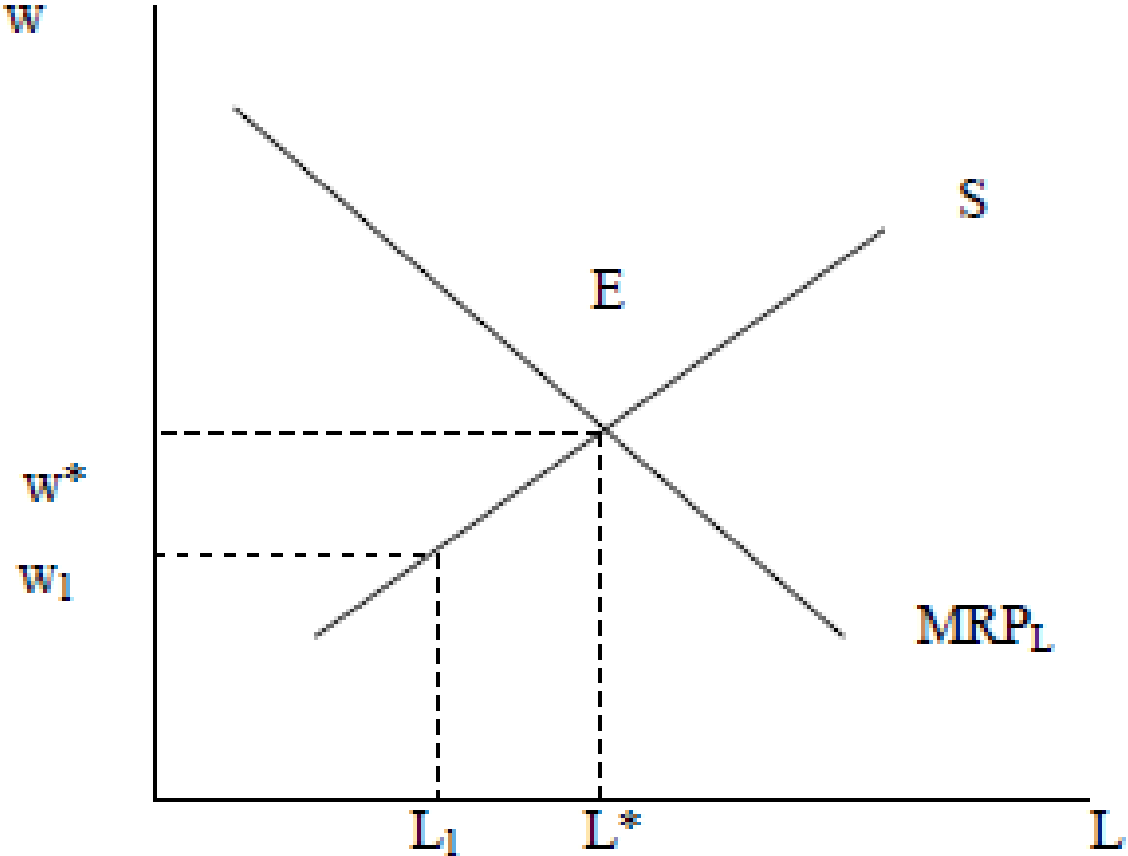
Rovnováha monopsonu

Dokonale diskriminující monopson

- Absolutní mzdová diskriminace
- Monopol vyplácí každému pracovníkovi pouze jeho transferovou platbu, tedy výdělek ze druhé nejlepší příležitosti
- Odčerpává každému jeho rentu a mění ji na přebytek monopsonu
- Zaměstnanost je na úrovni dokonalého trhu, nevznikají žádné náklady mrtvé váhy

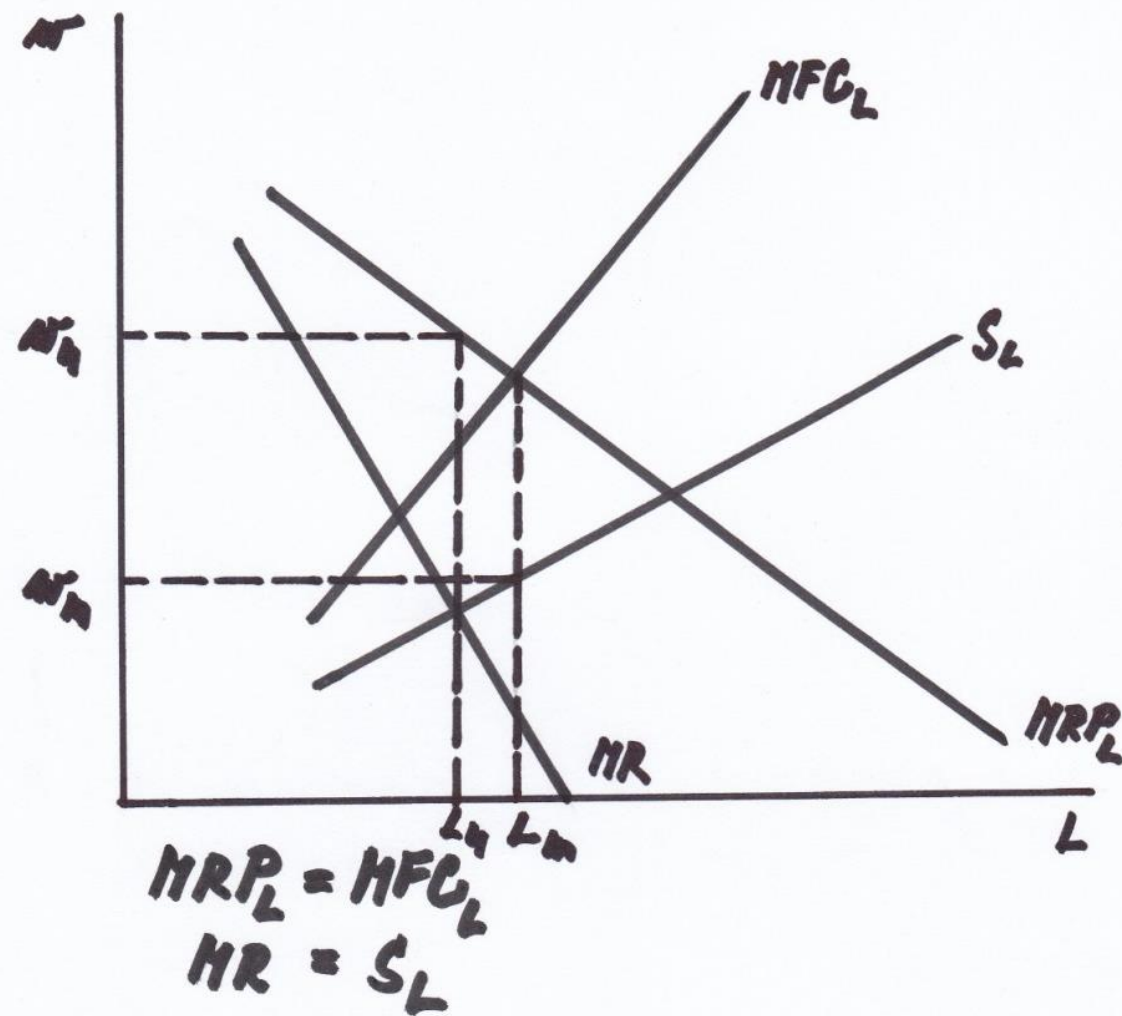
Dokonale diskriminující monopson

Bilaterální monopol

- Situace s tržní silou na obou stranách trhu
- Monopson najímá práci od monopolu (odborů)
- $MRP_L = MFC_L$ pro monopson
- $MR = S$ pro monopol
- Výsledná mzdová sazba se bude nacházet v intervalu vymezeném mzdou monopsonu a monopolu v závislosti na jejich tržní síle

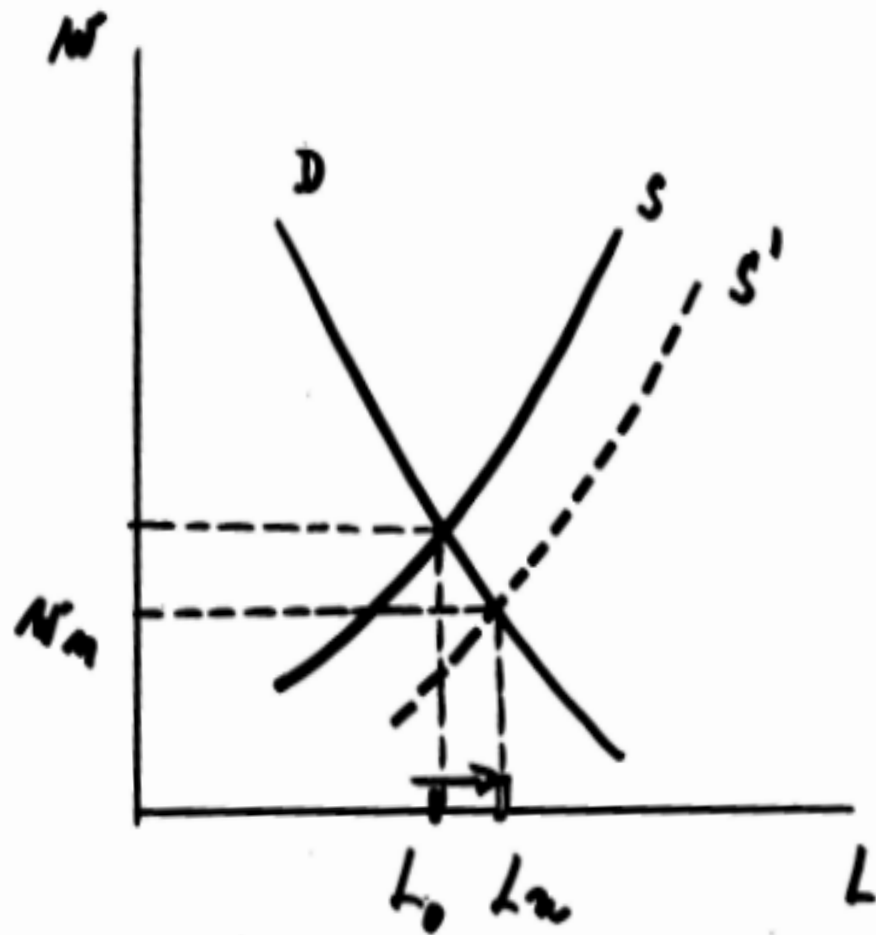
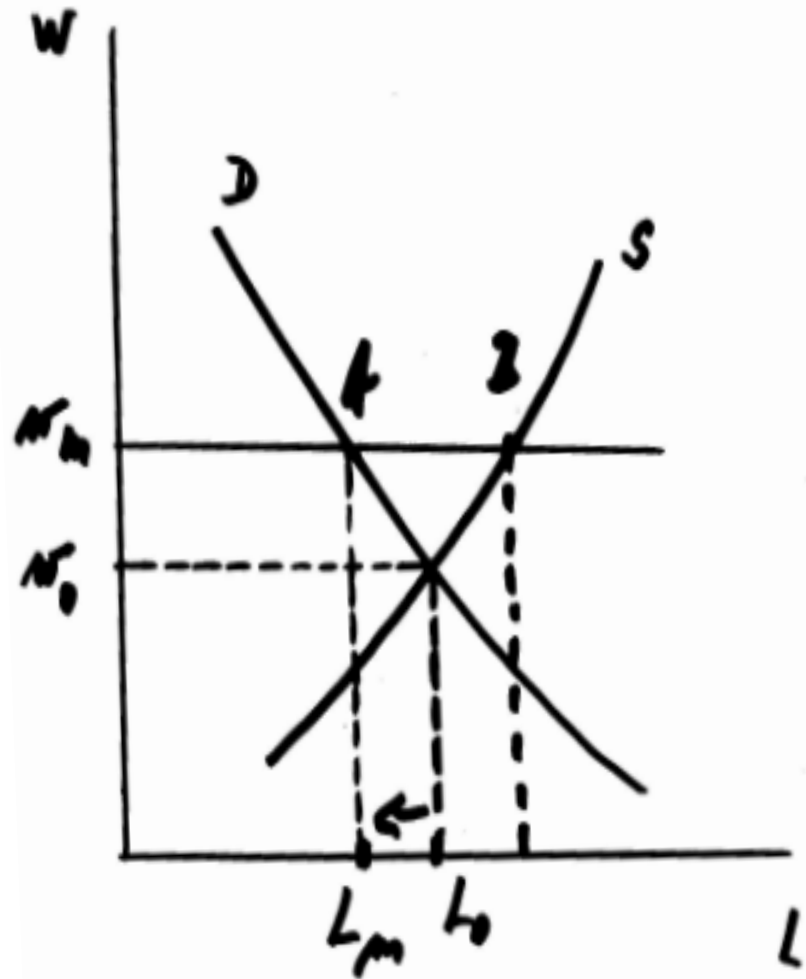
Bilaterální monopol

Minimální mzda

- Stanovena jako mzdová podlaha
- Dotýká se trhů s nízkou rovnovážnou mzdou, vůči které je minimální mzda vyšší
- Dle neoklasického modelu minimální mzda na trhu snižuje zaměstnanost (poslední zaměstnaná jednotka práce $MRP_L = w$) a zvyšuje nezaměstnanost (Neumark, Wascher)
- Uvolnění pracovníci pak mohou hledat pracovní místo na trzích bez minimální mzdy (pokud není tato stanovována plošně), kde zvyšují zaměstnanost a snižují mzdovou sazbu
- **Nová ekonomie minimální mzdy** (Card, Krueger)

Minimální mzda

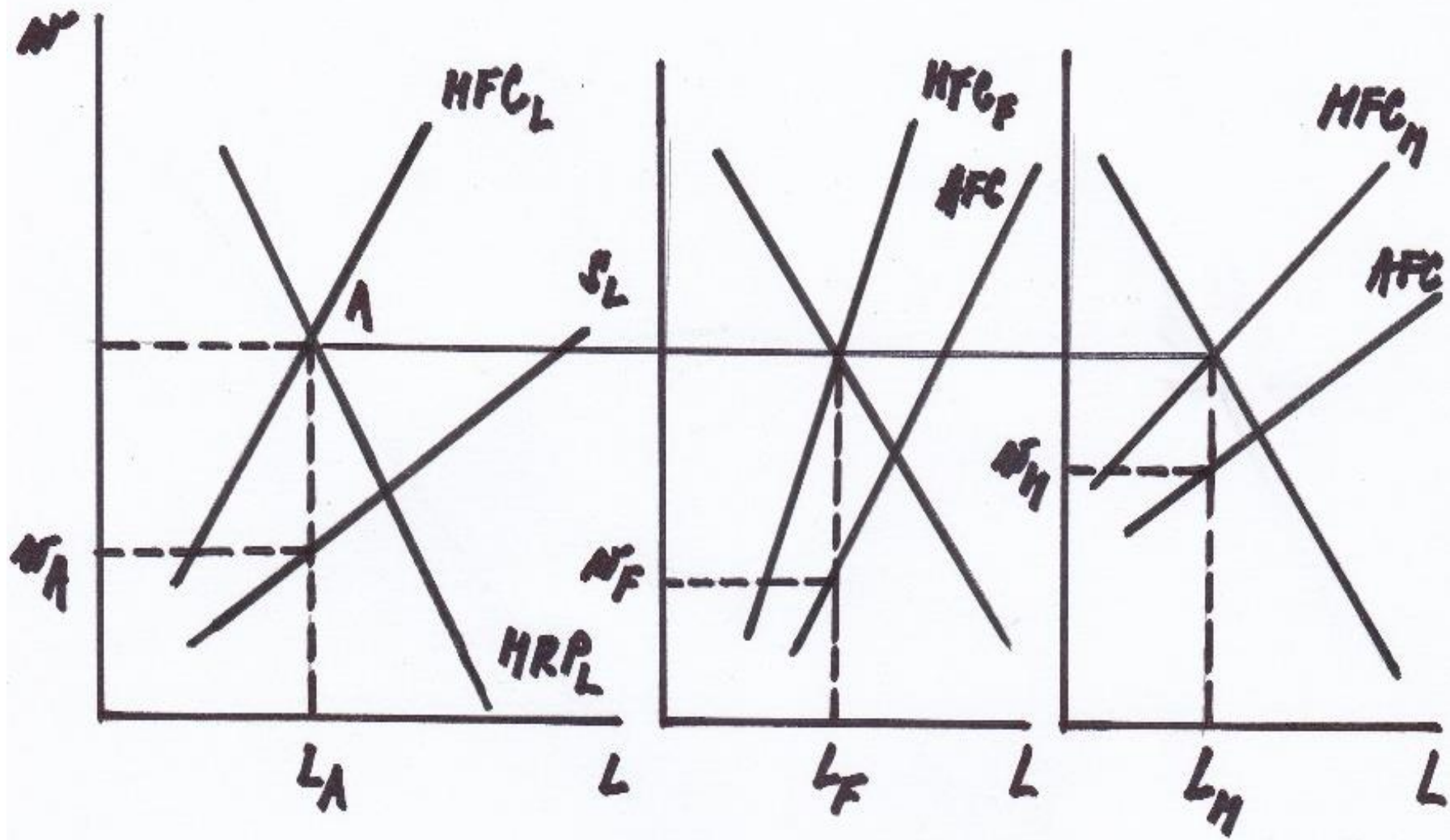

Diskriminace na trhu práce

- mzdová diskriminace
- nediskriminační faktory
- **G. Becker, The Economics of Discrimination, 1957** – model s diskriminačními preferencemi
- ten, kdo diskriminuje, je ochoten diskriminaci zaplatit, má totiž vyšší náklady
- d – diskriminační koeficient

Diskriminace pocházející z tržní síly

- **mzdová diskriminace monopsonu (3. stupeň)**
- Je to cenová strategie firmy, která vychází z tržní síly a využívá odlišných elasticit nabídek práce
- např. více elastické nabídky práce mužů a méně elastické nabídky práce žen
- proto vyplácí mužům mzdu vyšší a ženám nižší

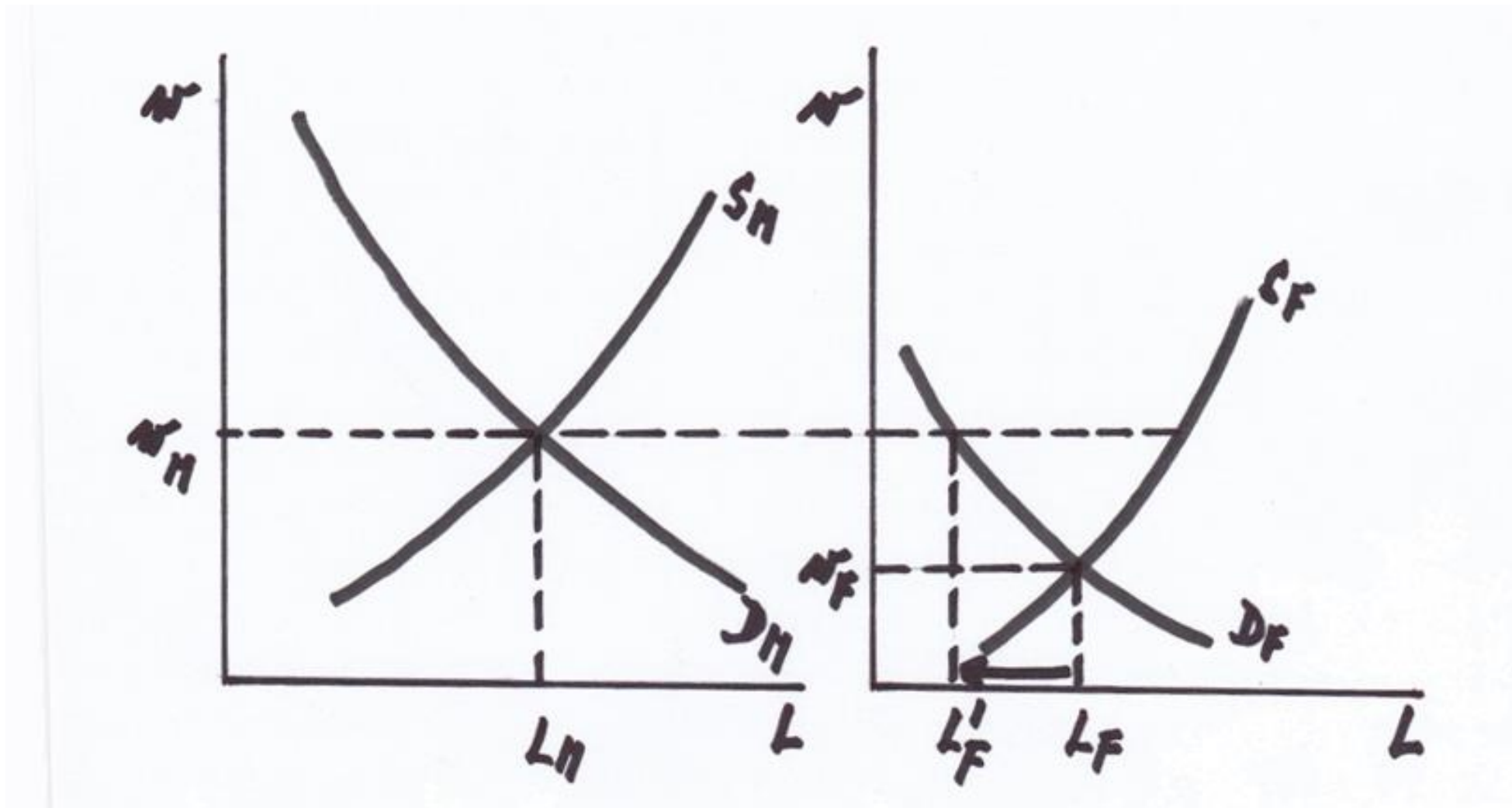

Statistická diskriminace

- **E. Phelps, 1972**
- Vychází ze statistických dat a ze zkušenosti zaměstnavatelů
- Nahlíží na jednotlivce nikoli jako na jedinečný subjekt, s jedinečnými vlastnostmi, ale jako na příslušníka určité skupiny a nositele jejích vlastností
- Kdo se odlišuje od průměrných vlastností skupiny, může pociťovat diskriminaci

- Firmy očekávají od mužů vyšší mezní produkt než od žen
- Pokud by měly vyplácet stejnou mzdu ženám jako mužům, na trhu práce žen by se snížila zaměstnanost

Odlišný očekávaný mezní produkt na trhu práce mužů a žen

Efektivnostní mzdy

- J. Yellen, G. Akerlof
- Motivují pracovní úsilí a výkon, zvyšují produktivitu, snižují fluktuaci, přitahují kvalitnější pracovníky s vyšší rezervační mzdou
- zabraňují morálnímu hazardu při vysokých monitorovacích nákladech
- Zaměstnavatel si „kupuje“ jejich loajalitu
- Firmě se zvyšuje výstup a zisk

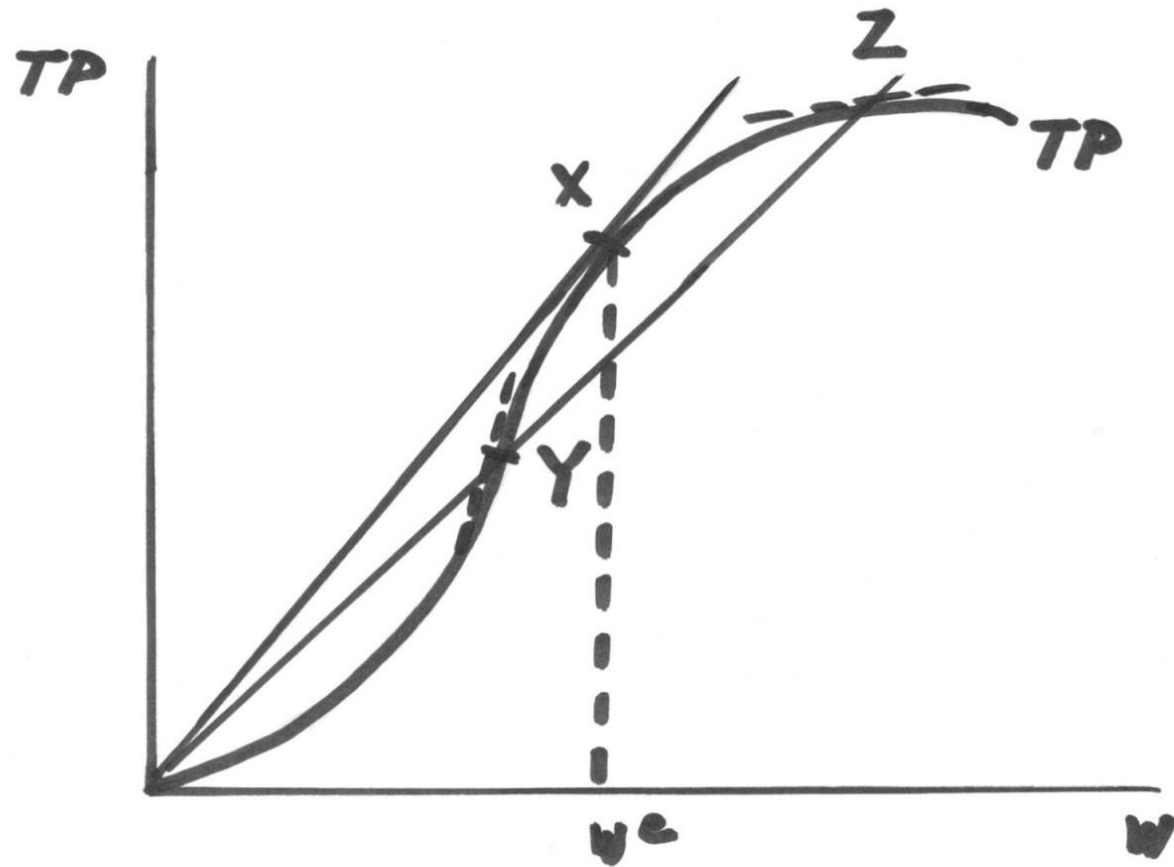
- $Q = F(e, w_1, N)$
- e ...úsilí, w_1 ... vyplácená mzda, N ...počet zaměstnaných pracovníků
- Výhoda $w_1 - w^*$, bude zvyšovat úsilí v práci, bude produktivnější

- Zobrazíme Křivku TP v závislosti na mzdě
- Křivka TP roste nejprve rychlejším tempem a potom, když se uplatní klesající výnosy ze mzdy, pomalejším tempem.
- Určení výše efektivnostní mzdy: pro w_e a q_e : $APw = MPw$, sklon mzdy a sklon paprsku je stejný,
- Elasticita výstupu vzhledem ke mzdě se rovná jedné
- $\Delta q / \Delta w \cdot w / q = \% \Delta q / \% \Delta w = 1$
- Různé firmy mají různé fce TP a proto mají i různé výše efektivnostních mezd

- Bod Y: $MP_w > AP_w$
- $e = \Delta q / \Delta w \cdot w/q = \% \Delta q / \% \Delta w > 1$, produkt roste rychleji než mzda, racionální je mzdu zvyšovat
- Bod Z: $MP_w < AP_w$
- $e = \Delta q / \Delta w \cdot w/q = \% \Delta q / \% \Delta w < 1$, produkt roste pomaleji než mzda, racionální je mzdu snižovat

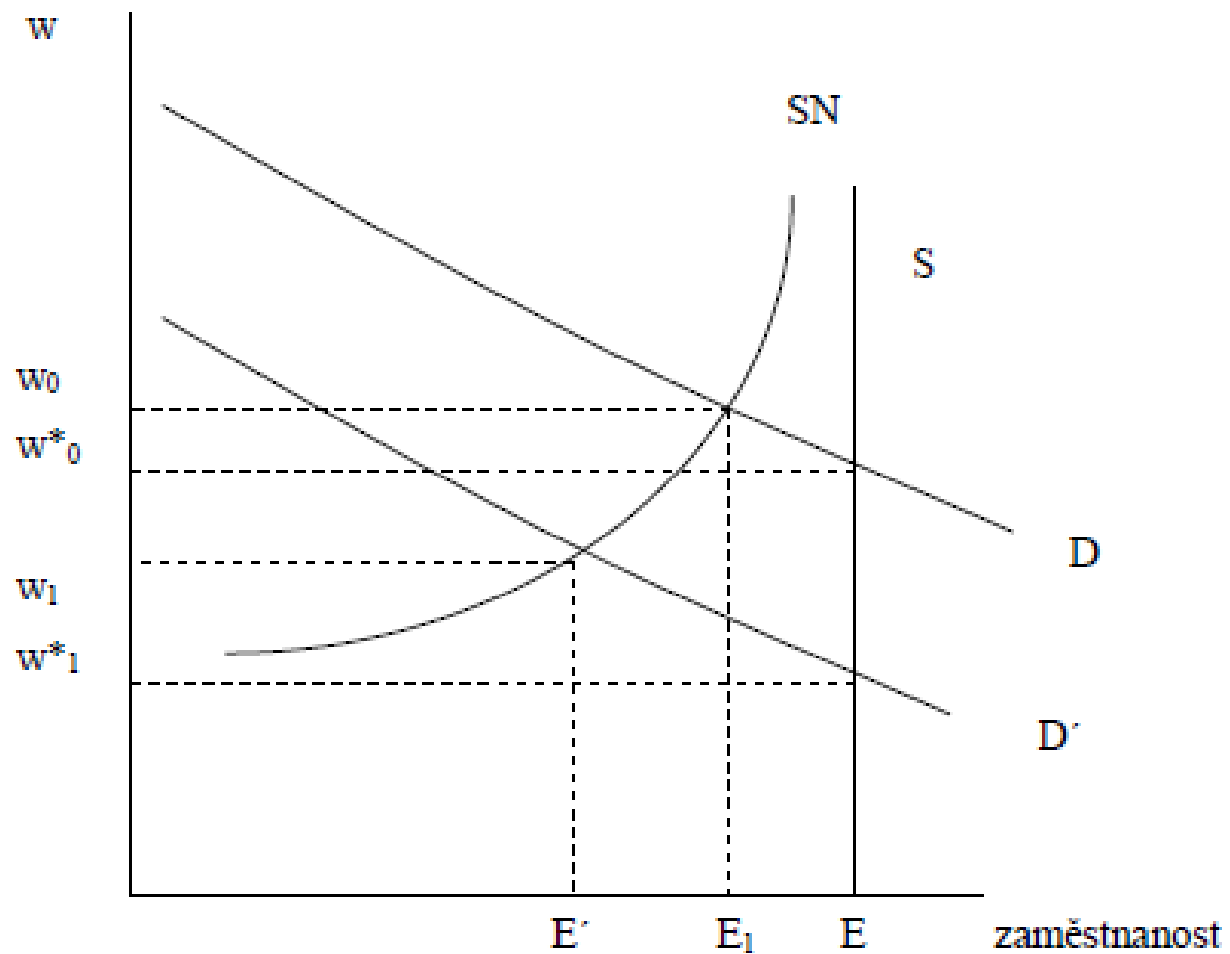
Určení výše efektivnostní mzdy firmou

Model s no-shirking supply curve

- Shapiro, Stiglitz
- Model efektivnostní mzdy založený na zabrání vyhýbání se práci
- $e = F(w^*, w_1, u)$
- w^* ... tržní mzda, w_1 ... efektivnostní mzda
- S_N - kolik pracovníků nevyhýbajících se práci lze najmout při dané mzdě
- Rozdíl mezi S a S_N představuje nezaměstnané pracovníky, kteří udržují motivaci zaměstnaných skutečně pracovat
- Efektivnostní mzda je odolnější vůči poklesu poptávky než rovnovážná

Model s no-shirking supply curve

- Vysvětluje, proč mají podobní pracovníci na podobných pozicích jiné mzdy
- Vysvětluje interodvětvové a intraodvětvové mzdové rozdíly, souvisí s duálními trhy
- Mzda má tendenci být vysoká v regionech, kde je míra nezaměstnanosti nízká, a nízká v regionech s vysokou nezaměstnaností

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

